

Теоретичний та практичний аспекти інтеграції як наукового й педагогічного феномену: основні ідеї інтегрованого навчання в мовно-літературній та мистецькій освітній галузі

Інтеграція в мовно-літературній освіті: принципи, виклики, перспективи

*Ткач Поліна, кандидат філологічних наук, доцент, професор
кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій
Національної академії Національної гвардії України, доцент
кафедри методики навчання мов і літератури Харківської
академії неперервної освіти*

Стаття присвячена проблемі запровадження інтегрованого навчання в мовно-літературній освіті з метою формування компетентного мовця і читача. Розглянуто концептуальні засади компетентнісного підходу в межах нової української школи, а також результати міжнародного дослідження PISA в галузі читання. Наведено приклади завдань, які дозволяють у межах однієї теми досягти майже всіх результатів навчання на матеріалі 1 художнього тексту і 1-2 медіатекстів.

Ключові слова: компетентнісний підхід, інтеграція, Міжнародне дослідження якості освіти PISA, інтегрований мовно-літературний курс, модельна навчальна програма, види інтеграції в навчальному процесі.

Сучасне життя характеризується технологічністю, надлишковістю інформації та викликами, пов'язаними з глобалізацією у світовому масштабі й ізоляцією на особистісному рівні. Онлайн-освіта, необхідність якої викликала епідемія коронавірусу в усьому світі, стала новою реальністю, а в Україні через війну триває досі. Усе це ставить перед освітянами нові вимоги й виклики. Адже освіта сучасності більше не може обмежуватися наданням знань. Відомий вислів «Той, хто володіє інформацією, володіє світом» набуває нового сенсу, бо інформацією володіють усі, хто здатен опанувати нехитру технологію користування Гуглом, а успішними стають ті, хто вміє критично осмислювати, оцінювати і створювати інформацію.

Взаємозалежність успішності й уміння працювати з інформацією помітили вже давно. Ще у 2000 році країни ОЕСР (Організації економічного співробітництва та розвитку) вперше провели міжнародне тестування PISA (Programme for International Student Assessment, Програма міжнародного оцінювання учнів), мета якого порівняти ефективність освітніх систем різних країн, виявити освітні прогалини та запозичити дієві практики. Важливо, що дослідження має на меті визначити не суму теоретичних знань, а рівень компетентностей, тобто оцінити здатність учнів застосовувати вміння, отримані в школі, у різних життєвих ситуаціях, зокрема використовувати й розумно пов'язувати знання та інформацію, якими вони володіють, аби мати успіх в інформаційному суспільстві. Як зазначено в Національному звіті за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018, такий підхід зумовлений тим, що в сучасному світі для досягнення людиною успіху в житті набагато важливіше вміти ефективно застосовувати те, що вона знає, аніж володіти значним багажем знань і не вміти ним належно розпоряджатися [1, с. 18].

У 2018 році Україна вперше взяла участь у дослідженні PISA, і отримані результати довели правильність і необхідність переходу до компетентнісного навчання, який лежить в основі Нової української школи і на чому будуються зміни, що вже розпочалися в початковій школі. Компетентнісний підхід до навчання – це спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є ключові (загальні для всіх) і спеціальні (професійні, предметні) компетентності тих, хто навчається [2].

Компетентнісно орієнтовані завдання PISA визначають, наскільки 15-річні підлітки володіють трьома ключовими компетентностями (грамотностями): читацькою, математичною, природничо-науковою. Отже, читацька компетентність визначена як одна з трьох основних для конкурентоспроможної людини в сучасному світі. При цьому в Національному звіті зазначено, що Україна отримала відносно невисокі результати, зокрема і з читання. Однією з причин цього визначено недостатню увагу до проблем становлення компетентнісної парадигми освіти з її акцентом на реальних практичних, життєвих проблемах, які актуальні для учнів і мотивують їх у навчанні [1, с. 7].

Відповідно до компетентнісного підходу Нової української школи в Державному стандарті базової середньої освіти однією з компетентностей визначено вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння здійснювати усну та письмову комунікацію, здобувати та опрацьовувати інформацію, використовувати мовні засоби для досягнення особистих і суспільних цілей [3]. Також Стандартом визначені наскрізні вміння для всіх ключових компетентностей, одним із яких є читати з розумінням. Проте, як не дивно, у школі немає жодної дисципліни, яка опікувалась би проблемою читання. Після оприлюднення Національного звіту PISA-2018 на сайті Освіторії виклали інтерв'ю співавторки програми PISAD (PISA for Development) Лучії Трамонте, у передмові до якого було влучно зауважено, що ми звикли сприймати читання як предмет, який викладають у початковій школі, натомість дослідження PISA у 2018 році показало, що 26 % українських учнів не досягли базового рівня в читанні [4]. Справді, у межах шкільного курсу «Української мови» розглядаються тексти як підґрунтя для вивчення особливостей мови, наприклад, у модельній програмі з української мови для 7-9 класів основним завданням курсу визначено «навчити вільно, комунікативно доцільно користуватися засобами української мови» [5]. Завданням курсу «Українська література» є «ознайомлення учнів/учениць із високохудожніми творами класичної та сучасної української літератури різних родів, жанрів, мистецьких напрямів і течій; розвиток художнього сприймання навколишнього світу; формування вмінь аналізувати та інтерпретувати художні твори з урахуванням їх жанрової специфіки, історичного, соціокультурного, мистецького контексту та світоглядної позиції письменника/письменниці; оволодіння теоретико-літературними поняттями для цілісного осмислення художніх творів; поглиблення вмінь самостійної дослідницької діяльності; розвиток творчих здібностей, усного й писемного мовлення; удосконалення навичок виразного читання; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та естетичних смаків; підвищення рівня загальної культури учнів/учениць» [6]. Натомість рамковий документ PISA з оцінювання читацької грамотності 15-річних учнів визначає, що навички читання передбачають пошук, відбір, тлумачення, інтегрування й оцінювання інформації з усього наявного масиву текстів, пов'язаних із ситуаціями, що можуть виникати в реальному житті, за межами школи [7, с. 4]. Варто зауважити, що в межах дослідження PISA в галузі читання не перевіряється знання мови – навіть більше, за інструкцією експерти, що перевіряють відкриті завдання, мають ігнорувати орфографічні й граматичні помилки, якщо вони не впливають значною мірою на розуміння відповіді, оскільки оцінювання читацької грамотності не передбачає перевірки письма. Так само не оцінюється знання літератури – лише здатність працювати з інформацією в тексті (текстах). Безперечно, це зовсім не означає, що навички

правильного письма або знання літератури втратили свою актуальність, проте вони не можуть існувати самі по собі, відірвані від життя. Їх сенс у тому, щоб у взаємодії вони надавали людині можливість досягати успіху.

Таким чином, компетентнісний підхід створює передумови для інтегрованого навчання. Адже інтеграція мови й літератури в навчальному процесі – це реалізація цілісного підходу до тексту з виявленням внутрішніх (фонетика, лексика, граматики тощо) і зовнішніх (сенси, тематика, проблематика тощо) зв'язків між усіма складниками одного тексту й різних текстів між собою в просторі світової культури [8].

Інтегрований підхід в освіті задекларований в останніх керівних документах щодо освіти, зокрема в Концепції Нової української школи, Державному стандарті початкової [9] і базової освіти [3].

Можна говорити про різні види інтеграції в навчальному процесі. Це може бути послідовна (тематична чи внутрішньопредметна) інтеграція – встановлення зв'язків між блоками навчальної інформації (чи окремими темами) у межах окремого навчального предмета в межах однієї галузі. Нова українська школа сприяє реалізації міжпредметної інтеграції – внутрішньогалузевої, тобто поєднання змісту предметів однієї освітньої галузі, або міжгалузевої, коли передбачено одночасне опанування предметів різних галузей [10] (наприклад, курс «Драматургія і театр»). При цьому внутрішньогалузева інтеграція може базуватися на основі досягнення тотожних груп загальних результатів, наприклад, інтегрований курс літератур, або на основі досягнення всіх груп загальних результатів (наприклад, інтегрований мовно-літературний курс).

Інтеграція визначається як процес взаємодії двох або більше систем із метою створення нової, яка набуває нових характеристик завдяки зміні властивостей та зв'язків її елементів. Саме з метою створення такої нової системи було розроблено модельні навчальні програми «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О., Волошенюк О. В.) [11] та «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.) [8].

Метою інтегрованого мовно-літературного курсу (українська мова, українська та зарубіжні літератури) є розвиток компетентних мовців і читачів, які демонструють комунікативну вправність, читацьку та мовленнєву спроможність, мовну й літературну обізнаність, здатні застосувати навчальні здобутки в життєвих ситуаціях, виявляючи ціннісне ставлення до слова, особистості, родини, суспільства, України, світу.

Серед пріоритетів викладання інтегрованого курсу в 5-6 класах визначено: інтеграцію різних видів мовленнєвої діяльності; закладення основ дослідницької діяльності в роботі з мовними та літературними явищами; прагматичну спрямованість видів навчальної діяльності та пропонованого змісту; задоволення потреб школярів у взаємодії зі словом і за допомогою слова з іншими для досягнення особистісних і спільних цілей; забезпечення творчої самореалізації, академічної свободи учня та становлення його особистості як компетентного мовця і читача, зокрема через прилучення до загальнолюдських, національних культурних цінностей, читання творів української та зарубіжних літератур [11]. При цьому інтеграція побудована на поєднанні та взаємопроникненні базових знань, загальних умінь та власних інтересів і потреб учнів / учениць, видів мовленнєвої діяльності, знань із різних розділів мовознавства, мовних і літературних явищ у процесі аналізу художнього твору, української та зарубіжних літератур, візуальних, звукових / аудіо- та цифрових матеріалів.

Пріоритетом викладання інтегрованого курсу в 7-9 класах є, зокрема, забезпечення мотивованої мовленнєвої діяльності учнів і учениць в умовах дослідження взаємозв'язків між мовними явищами, мовними та літературними явищами з опорою на те, що «мова – це система», а «література – це мова в дії». При цьому розширюються можливості учнів щодо обміну враженнями від прочитаних творів української та зарубіжних літератур та іншого культурного досвіду в умовах самостійного вибору текстів (художніх, нехудожніх, медіатекстів) у бібліотеках чи різноманітних надійних цифрових джерелах [8].

Особливістю програм є реалізація текстоцентричного підходу й комунікативного підходу до вивчення мови, за якого той самий текст стає основою для його аналізу, інтерпретації, оцінювання тощо, тобто і для читацької діяльності, і для розгортання видів діяльності, пов'язаних із процесом усного та писемного мовлення, а також опанування необхідних для цього знань. Ідеться про комплекс видів діяльності, використання яких дає змогу розв'язувати на одному уроці завдання і мовної, і літературної освіти.

Пропонований зміст структуровано відповідно до базових знань за групами: «Комунікація», «Інформація», «Мовні засоби», «Текст», «Літературний твір». Базові знання в розділах мають різний ступінь деталізації, що забезпечує принцип академічної свободи вчителя на етапі створення навчальної програми. Водночас пропонований зміст певного розділу дає цілісне уявлення про розгортання предметного змісту в інтегрованому курсі на основі актуалізації здобутих на попередньому етапі знань, набутих умінь і сформованих ставлень (повторення), узагальнення, систематизації для забезпечення навчального поступу.

Наведемо приклад інтеграції за підручником «Українська мова, українська та зарубіжна літератури: інтегрований курс НУШ 5 клас» [12]. Для цього розглянемо розділ І «Пізнаю різноманіття світу». Проблемні питання теми 4 «Запозичую і збагачую» визначено так:

- Як слово допомагає людині жити?
- Чи збагачують нас запозичення?
- Де письменники беруть сюжети для своїх творів?
- Які існують найбільші об'єднання літературних творів?
- Що таке медіатекст?

Для теми сформульовано нові поняття для кожної групи базових знань:

Комунікація: масова комунікація.

Інформація: трейлер.

Мовні засоби: іншомовні слова.

Текст: інструкція, офіційно-діловий стиль, медіатекст, інтерв'ю.

Літературний твір: переказ, міф, оригінал, літературні роди (епос, лірика, драма).

У межах навчального модуля визначено такі рубрики видів діяльності:

- Наукова лабораторія
- Творча студія
- Польові дослідження
- Практикум
- Форум читачів і глядачів
- Дискусійний майданчик
- Мірило поступу

У кожній рубриці запропоновані завдання, спрямовані на досягнення очікуваних результатів навчання. Розглянемо деякі з цих завдань і їх очікувані результати. У рубриці «Дискусійний майданчик»:

Завдання: А. Уяви, що дівчинка Теффі, відома тобі за оповіданням *Редьярда Кіплінга «Як було написано першого листа»*, почала ставити батькам такі запитання: А

як виник світ? А звідки з'явилися люди? А як сходить сонце? А звідки береться вітер? А чому приходить зима? А скільки зірок на небі і хто їх туди почепив? А чому гримить грім?

Чи однаково відповіли б на ці запитання батьки Теффі та людина XXI століття? Обґрунтуй свою думку.

Очікувані результати навчання: визначає основні порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом; робить висновки на основі аналізу тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту).

Завдання: Б. Напиши коротку історію про те, як утворилася наша планета Земля і як на ній виникло життя, уявляючи, що ти розповідаєш це Теффі. Використай запропонований початок:

Спочатку не було нічого: ні землі, ні неба, ні дерев, ні тварин, ні людей. Навіть часу не було. А потім...

Представ свою історію однокласникам і однокласницям.

Очікувані результати навчання: створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на визначену тематику; добирає потрібні мовні засоби, дотримується основних мовних норм; виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм; аналізує та вдосконалює зміст написаного, доповнює окремі його частини відповідно до теми та мети висловлювання; взаємодіє зі співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети.

Завдання: В. Обговоріть у класі різні варіанти походження світу, які запропонували у своїх історіях друзі та подруги. Визначте спільне й відмінне в цих історіях, а також те, що в них є реальним, а що – вигаданим.

Чи могли люди, які жили кілька тисяч років тому, оперувати звичними для нас поняттями, створюючи власні історії? Чого в історіях прадавніх людей було більше – фактів чи вигадок? З якою метою люди створювали історії про походження світу, а з якою – складали про це казки? Обґрунтуйте відповіді.

Очікувані результати навчання: використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації зі співрозмовниками; дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів; уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету й умови спілкування, особливості текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів); знаходить у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) відповіді на поставлені запитання; аргументовано зіставляє почуте з життєвим досвідом.

Завдання: Прочитай у хрестоматії виділені початки усних оповідей – **міфів**, що їх у давнину розказували люди, які жили на різних територіях нашої планети. Що спільного між цими міфами? Чи є щось подібне між сучасними науковими теоріями виникнення світу та поглядами давніх людей?

Очікувані результати навчання: піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення фактів і суджень про факти; визначає основні порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом.

Завдання: Розглянь на карті-схемі ті території, де в давнину були створені міфи, наведені в Хрестоматії. Поміркуй, чому в різних куточках світу з'являлися схожі історії.

Очікувані результати навчання: інтегрує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів).

У рубриці «Форум читачів і глядачів»:

Завдання: Прочитай у хрестоматії текст «*Давня легенда австралійських аборигенів про «створення світу» виявилася правдою*» і зроби припущення, чи дійсно давні люди могли покласти в основу своїх історій реальні явища та події.

Очікувані результати навчання: читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання.

Завдання: Запиши, чому автор статті використовує слова *легенда* і *переказ* як синоніми.

Очікувані результати навчання: виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти); порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками; записує власні міркування або інформацію з інших джерел.

У рубриці «Творча студія»:

Завдання: Прочитай у Хрестоматії інструкцію з підготовки презентації та створи презентацію на тему «Мій досвід знайомства з давніми міфами» з дотриманням наведених правил і порад.

Очікувані результати навчання: читає тексти різних функціональних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання; створює письмові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід; оформлює власне висловлення, ураховуючи основні засади академічної доброчесності; виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм.

У рубриці «Практикум»:

Завдання:

А. Прочитай слова, які тобі траплялися впродовж цього тижня. За якою ознакою можна їх об'єднати? Постав у них наголоси, водночас уставляючи на місці пропусків букви *е*, *и* або *і*. У разі сумнівів щодо того чи того слова звертайся до орфографічного словника.

Р..дьярд, К..пл..нг, Т..фф.., т..мп..ратура, м..льйон, амер..канський, д..тальний, Австрал..я, р..зультат, Бюдж-Б..м, В..ктор..я, м..фологія, т..р..тор..я, функц..я, фах..вець

Б. Прочитай слова іншомовного походження, які траплялися тобі в текстах, звертаючи увагу на букви **и** та **i**. Визнач, чи є якісь закономірності в їх уживанні, зважаючи на те, де вони розташовані в слові, які букви є перед ними і після них.

абориген, археологія, галактика, інформація, колектив, комуніка- тивний, мільярд, міфологічний, оригінал, теорія, Теффі, традиція

Спираючись на «правило дев'ятки», заповни пропуски в записаних словах:

бул..нг, бут..к, в..заж..ст, граф..ті, д..зайн, д..сконт, д..сплей, дайв..нг, каст..нг, п..цер..я, пр..ор..тет, р..мейк, р..нгтон, с..квел, суш.., т..нейджер, тюн..нг, ч..зкейк, ч..лі, ч..пси

Очікувані результати навчання: виокремлює та розрізняє мовні одиниці різних рівнів (звуки, частини слова, слова, форми слова, словосполучення, речення, тексти); порівнює та зіставляє мовні одиниці різних рівнів за визначеними ознаками.

Таким чином, інтегрований мовно-літературний курс дозволяє в межах лише однієї теми досягти майже всіх груп результатів, зазначених у Державному стандарті, зокрема:

- сприймає, виокремлює, аналізує, інтерпретує і оцінює усну інформацію;
- перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень;
- висловлює та обстоює власні погляди, ідеї, переконання;
- сприймає, аналізує, інтерпретує й оцінює текст;
- перетворює текстову інформацію;
- створює письмові висловлювання;
- редагує письмові тексти;
- досліджує мовні явища.

Важливо, що матеріалом для завдань слугує один художній текст і кілька медіатекстів, що дає можливість глибоко дослідити тексти в усіх аспектах і не розпорошує увагу учнівства. А отже, інтегрований підхід до вивчення мови й літератури дозволяє учням і ученицям стати компетентними читачами та мовцями й отримати всі навички, необхідні для успішного навчання, а також їх життєвої реалізації.

Список використаних джерел

1. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ: УЦОЯО, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf
2. Шиян О. Методичні рекомендації щодо розроблення концепції впровадження компетентнісного підходу до навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2022/02/21/EU4Skills.metodychni.reccom.17.02.2022.pdf>
3. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
4. Чому діти втрачають інтерес до навчання? *Освіторія*. URL: <https://osvitoria.media/experience/chomu-dity-vtrachayut-interes-do-navchannya/>
5. Модельна навчальна програма «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т.Д.). 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9.klas.Zabolotnyy.ta.in.02.08.2023.pdf>
6. Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.). 2023. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.literatura.7-9-kl.Yatsenko.ta.in.26.07.2023-1.pdf>
7. PISA: читацька грамотність (уклад.: Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко). К. : УЦОЯО, 2017. 123 с. URL: http://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/PISA_Reading.pdf

8. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Старагіна І.П. та ін.). 2023. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni_prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas.Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Intehrovanyy.movno-literaturnyy.kurs-ukrmova.ukr.ta.zarub.literatury.7-9.kl.Starahina.ta.in.16.08.2023.pdf
9. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
10. Пошетун О., Гупан Н. Методологія створення інтегрованого курсу з історії та громадянської освіти для 5-го класу (на прикладі модельної програми й підручника «Досліджуємо історію і суспільство»). *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 28. С.115–132. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-115-132>
11. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт.: Старагіна І.П. та ін.). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni_prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf
12. Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О., Волошенюк О. В. Українська мова, українська та зарубіжна літератури: інтегрований курс НУШ 5 клас. У 2-х частинах. Київ: Генеза, 2022. URL: <https://www.geneza.ua/product/1096>.

Формування нового освітнього середовища шляхом інтеграції: модельні програми, підходи, методи, технології

*Румянцева-Лактіна Оксана, викладач кафедри
методики навчання мов і літератури
Харківської академії неперервної освіти*

У статті актуалізується ідея інтегрованого навчання та умови її успішної методичної реалізації, що сприяє впровадженню якісної освіти. Визначаються різновиди інтеграції в мовно-літературній освітній галузі, описані підходи щодо реалізації інтегративного навчання, які ілюструються різними прикладами.

Ключові слова: формування нового освітнього середовища, індивідуальний творчий потенціал особистості, інтеграційні процеси в освіті, різновиди інтеграції в мовно-літературній освітній галузі, проєктна діяльність на інтегрованих уроках літератури.

Освітнє середовище – це система в галузі освіти, де перетинаються всі учасники освітнього процесу (здобувачі освіти, батьки, педагоги).

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «...метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [4], тому формування нового освітнього середовища повинно бути спрямоване на використання та активізацію творчого потенціалу учнів.